Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Lausunto Dnro 182/2024

11.10.2024

Eduskunnan ympäristövaliokunta

MTK lausunto hallituksen esityksestä laiksi fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta

MTK:n yleiset huomiot koskien hallituksen esitystä 119/2024vp

MTK ei kannata fossiilisen polttoaineen päästökaupan soveltamisalan kansallista laajentamista maa- ja metsätalouden käyttämiin polttoaineisiin tai näille toimialoille. Päästökauppadirektiivissä nämä toimialat on jätetty soveltamisalan ulkopuolelle ja kansalliselle toimeenpanolle on jätetty paljon liikkumatilaa.

MTK muistuttaa, että Orpon hallitusohjelmassa s.130 on metsätalouden osalta hyväksytty linja, ettei Suomen kustannuskilpailukykyä heikennetä, eikä kansallisilla tulkinnoilla pidä vaikeuttaa elinkeinojen toimintaedellytyksiä. Orpon hallitusohjelman mukaisesti hallituskaudella ei tehdä kansallisesti sellaisia päätöksiä, jotka lisäävät maatalouteen kohdistuvia kustannuksia (s.126). Fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupan soveltamisalan kansallinen laajentaminen ilman hyvityksiä olisi hallitusohjelman vastainen toimi, koska kysymyksessä on kymmenien miljoonien eurojen kustannusten kiristyminen maa- ja metsätaloudessa vuodesta 2027 alkaen.

Palaute ehdotetusta säännellyn yhteisön määritelmästä ja velvoitteiden siirrosta sopimuksella sekä sääntelyn kohdetta koskevista vaikutuksista

MTK pitää tärkeänä, että velvoitteiden siirto on mahdollista sopimuksella.

Pelkästään biometaania jakelevien valmisteverovelvollisten osalta MTK pitää tärkeänä, että päästökaupparaportoinnista ei muodosteta hallinnollisesti raskasta prosessia toimijoille, joiden ei päästöoikeuksiakaan tarvitse hankkia. MTK:n näkemyksen mukaan tähän on löydetty lausuntokierroksella saadun palautteen perusteella lakitasolla ratkaisu, jossa päästökaupparaportointia ei tarvitse järjestää, jos ei jakele fossiilisia polttoaineita. Lakiesityksessä tämä on toteutettu direktiivin mukaisesti lisätyllä soveltamisalan rajauksella kohdassa §4 kohta 2*) polttoaineisiin joiden päästökerroin on nolla ja joiden kestävyys on osoitettu 11§:ssä tarkoitetulla tavalla.*

Mahdolliset hyvitykset erityisesti maa-, metsä- ja kalatalouden toimialoilla

MTK:n näkemyksen mukaan hyvitykset maa- ja metsätalouden harjoittajille ovat ensisijaiset suhteessa muihin mahdollisiin yritysmuotoisiin toimijoihin. Hallituksen esityksen esitöidenkin perusteella maa- ja metsätalouden toiminnanharjoittajat kantavat soveltamisalan laajennuksesta suurimman kustannustaakan. Hallituksen esitys ei kuitenkaan sisällä minkäänlaista kannanottoa mahdollisista kustannuskompensaatioista.

Jakelijoiden päästökaupasta aiheutuviin kustannuksiin perustuva energiaverojen lasku olisi mahdollista toteuttaa nykyisen verojärjestelmän puitteissa maataloudelle energiaverojen palautuksessa. MTK:n näkemyksen mukaan maatalouden energiaveron palautus tulisi toteuttaa siten, että energiaverodirektiivin sallima minimiverotaso otettaisiin käyttöön. MTK:n näkemyksen mukaan kustannuskompensaatio ei tulisi tässäkään tapauksessa olemaan täysimääräinen, vaan maa- ja metsätalouden kustannukset nousisivat kustannuskompensaatiosta huolimatta. Teknisesti tämä toteutustapa on kuitenkin MTK:n arvioiden mukaan toteuttamiskelpoisin.

Soveltamisalarajauksen vaikutukset toimintaan

MTK pitää mahdottomana, että päästökaupan kansallisesta laajentamisesta ollaan nyt päättämässä, ilman että kompensaatioiden toteuttamisen muodosta ja suuruudesta päätettäisiin samassa yhteydessä. Tämä koskee erityisesti maa- ja metsätaloutta, jotka on jätetty päästökauppadirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

Maa- ja metsätalouden toimialoilla ei käytännössä ole vaihtoehtoista päästötöntä käyttövoimaa, jota voitaisiin laajamittaisesti ja nopeasti ottaa käyttöön. Tästä syystä valmisteilla olevassa maatalouden ilmastotiekartassa fossiilisten polttoaineiden päästökaupalla ei tunnistettu olevan maatalouden päästöjä vähentäviä vaikutuksia. MTK pitää hyvin pitkälle vietynä johtopäätöksenä, hallituksen esityksen perusteluihin sisällytettyä tekstiä, että mahdolliset nousevia polttoainekustannuksia kompensoivat toimenpiteet pienentäisivät maa- ja metsätaloudessa päästöjä vähentävää vaikutusta, koska vaihtoehtoja ei ole. Maa- ja metsätalouden käyttämä polttoaine tässä yhteydessä koskee vain kevyttä polttoöljyä. Koska polttoaineen jakelijat eivät erottele toimialoja myydessään polttoaineita, olisi maa- ja metsätalouden erotteleminen fyysisesti muusta polttoaineen jakelusta ratkaistava erillisellä järjestelyllä, että voidaan varmistua, etteivät maa- ja metsätalouden polttoainekustannukset tosiasiallisesti nouse jakelijoiden päästökaupan käyttöönoton seurauksena.

Hallituksen esitys voi nostaa maa- ja metsätalouden kustannuksia MTK:n arvion mukaan yhteensä noin 60 miljoonaa euroa vuodessa. Maatalouden yrittäjätulo on 2013-2023 ollut keskimäärin 571 miljoonaa euroa. Hallituksen esityksen kustannusarviolaskelmalla, jossa maatalouden työkoneiden nousevaksi kustannukseksi on laskettu 28 miljoonaa euroa ja viljan kuivureiden kustannukseksi 11,5 miljoonaa euroa, laskettuna päästökauppa leikkaisi maatalouden keskimääräistä yrittäjätuloa vajaat 7 %. Jos päästöoikeuksien hinnat nousevat hallituksen esityksessä esitettyä enemmän tai jos maatalouden yrittäjätulo ei kasva, voi leikkaus olla tätä merkittävästi suurempikin. Heikosti kannattavalla, mutta pääomaintensiivisellä toimialalla kustannusten nousu on hyvin merkittävä. Yrittäjän kohdalla polttoöljyn hinnan on laskettu nousevan 11 senttiä litralta. Edellä mainitut kustannusvaikutukset on laskettu päästöoikeuden hinnalla 50€/t. Päästöoikeuden hintakehitystä on tässä vaiheessa vaikea ennakoida. Vasta valmistuneissa Peikko-skenaarioissa päästöoikeuden hintakehitystä on arvioitu kuvan 1. mukaisesti. Euroopan komissio on arvioinut päästöoikeuden ylittävän 100€/t hintatason ennen vuotta 2040. Tässä tapauksessa maa- ja metsätaloudelle aiheutuvat kustannukset yli kaksinkertaistuisivat 2027 lähtötilanteeseen verrattuna. On esitetty myös arvioita jopa yli 0,60 €/l kustannusnousun mahdollisuudesta pumppuhintoihin päästöoikeuksien hintojen nousun myötä.

Kuvio 3. Päästöoikeuden hintakehitykset ETS1:n ja ETS2:n osalta WEM-P ja WEM-L-skenaarioissa sekä WEM-H-skenaariossa. WAM-hintakehitys on EU:n politiikkaskenaarion hintauran mukainen (EC 2022).

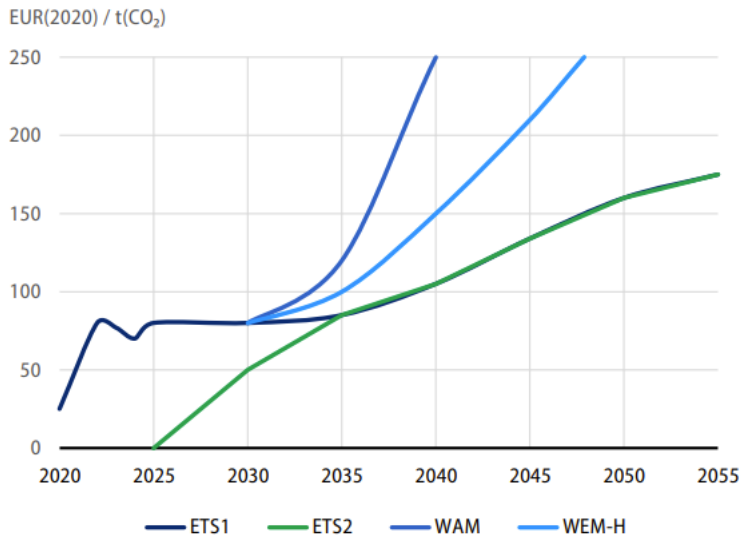

Kuva 1. Päästöoikeuden hintakehitys. ETS2 kuvaa arviota fossiilisten polttoaineiden jakelun päästöoikeuden hintakehityksestä.

Miten mahdolliset hyvitykset niille yritysmuotoisille toimijoille, joiden käyttämä polttoaine tulee soveltamisalan piiriin, voisi toteuttaa?

MTK:n näkemyksen mukaan hyvitykset maa- ja metsätalouden harjoittajille ovat ensisijaiset suhteessa muihin mahdollisiin yritysmuotoisiin toimijoihin. Hallituksen esityksen esitöidenkin perusteella maa- ja metsätalouden toiminnanharjoittajat kantavat soveltamisalan laajennuksesta ylivoimaisesti suurimman kustannustaakan.

Maatalouden käyttämät polttoaineet voidaan erotella maatalouden energiaveron palautusjärjestelmän kautta, jolloin verovelvolliselle maatalouden harjoittajalle voitaisiin palauttaa laskennallinen päästöoikeuden polttonesteiden kustannuksia nostava osuus **energiaverodirektiivin sallimaan minimiin asti**.

Maatalouden energiaveron palautusjärjestelmässä yksityistalouden ja maatilatalouden käytön osuudet on verovelvollisen eroteltava jo nyt. Erittely kelpaa myös verotuksen perustaksi. Päiväkorttijärjestelmä on todettu toimivaksi menettelyksi, joka mahdollistaa tunnistamisen mihin loppukäyttöön polttoaine on luovutettu sellaisissa tapauksissa, joissa toimialaluokan suhteen olisi epäselvyyttä.

Metsätalouden käyttämillä polttoaineilla vastaavaa palautusjärjestelmää ei ole. Metsätaloudelle tulisi ottaa käyttöön järjestelmä, jolla kustannusvaikutus pystyttäisiin kompensoimaan metsätalouden harjoittajalle. Hallituksen esityksessä s.52 esiintyy virheellinen väite, ettei energiaverodirektiivi mahdollistaisi palautusjärjestelmän käyttöönottoa metsätaloudelle. Tosiasiallisesti voimassa oleva energiaverodirektiivi (2003/96/EY) käsittelee maa- ja metsätaloutta samalla tavalla.

Energiaverodirektiivin eri virallisten käännösversioiden mukaan

Article 8

2. This Article shall apply to the following industrial and commercial purposes:
(a) agricultural, horticultural or piscicultural works, and in **forestry**;

Article 15
3. Member States may apply a level of taxation down to
zero to energy products and electricity used for agricultural,
horticultural or piscicultural works, and in **forestry**.

Nämä on käännetty suomeksi

8 artikla
2. Tätä artiklaa sovelletaan seuraaviin teollisuus- ja ammattitarkoituksiin:
a) maatalouteen, puutarhaviljelyyn, kalanviljelyyn ja **metsänhoitoon**;

15 artikla
3. Jäsenvaltiot voivat soveltaa nollaverotusta maataloudessa, puutarhaviljelyssä, kalanviljelyssä ja **metsänhoidossa** käytettäviin energiatuotteisiin ja sähköön.

Kun taas ruotsiksi nämä on käännetty

Artikel 8
2. Denna artikel skall gälla för följande industriella och
kommersiella ändamål:
a) Jordbruk, trädgårdsodling och fiskodling samt **skogsbruk.**

Artikel 15
3. Medlemsstaterna får tillämpa en skattenivå ner till noll för
energiprodukter och elektricitet som används inom jordbruk,
trädgårdsskötsel eller fiskodling samt inom **skogsbruk.**

Energiaverodirektiivin tarkoitus on kattaa alkutuotantona harjoitettavat elinkeinot. Näin ollen käännöksessä olisi tullut käyttää termiä metsätalous termin metsänhoito sijaan. Toki termi metsänhoitokin on ymmärrettävissä yhtä laajana ja esimerkiksi puunkorjuun kattavana kuin termi metsätalouskin.

Mahdollisen jatkovalmistelun kannalta asian huomioiminen jo tässä vaiheessa on tarpeellista, jotta säädöspohja tulee tarkasteltua oikeasisältöisenä.

MTK:n näkemyksen mukaan jälkikäteisen palauttamisjärjestelmän hyvä puoli olisi se, että laskennallinen päästöoikeuksien hintoja nostava vaikutus voitaisiin laskea suoraan edellisenä vuotena toteutuneista päästökauppatuloista ja kulutettujen litrojen kohdentuminen maa- ja metsätaloudelle em. palautusjärjestelmien kautta tehtävien hakemusten kautta, jolloin kompensaation osuvuus olisi taattu. Tätä edesauttaisi myös se, että jakelijoilla on direktiivin nojalla velvoite raportoida jaellun polttoaineen hintaan siirtämänsä päästökaupasta johtuvat kustannukset vuosittain.

MTK:n näkemyksen mukaan fossiilisten polttoaineiden jakelun päästökauppa kasvattaa valtion saamia päästökauppatuloja merkittävästi. Arviomuistion mukaan jopa 500 - 2000 miljoonaa euroa vuodessa riippuen toteutuksesta. MTK:n näkemyksen mukaan kasvavia päästökauppatuloja tulisi käyttää edellä mainitun energiaverojen palautusjärjestelmän ohella myös maa- ja metsätalouden vihreän siirtymän rahoittamiseen siten, että vaihtoehtoisia käyttövoimia olisi jollakin aikajänteellä loppukäyttäjän

näkökulmasta realistisesti käytettävissä. Kasvavat päästökauppatulot mahdollistavat energiaveronpalautusjärjestelmän kehittämisen MTK:n esittämällä tavalla.

Helsingissä 11.10.2024

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Anssi Kainulainen
energia-asiantuntija

Leena Kristeri
elinvoimajohtaja